

Kulturarvsakademins vårkonferens

24 april 2025

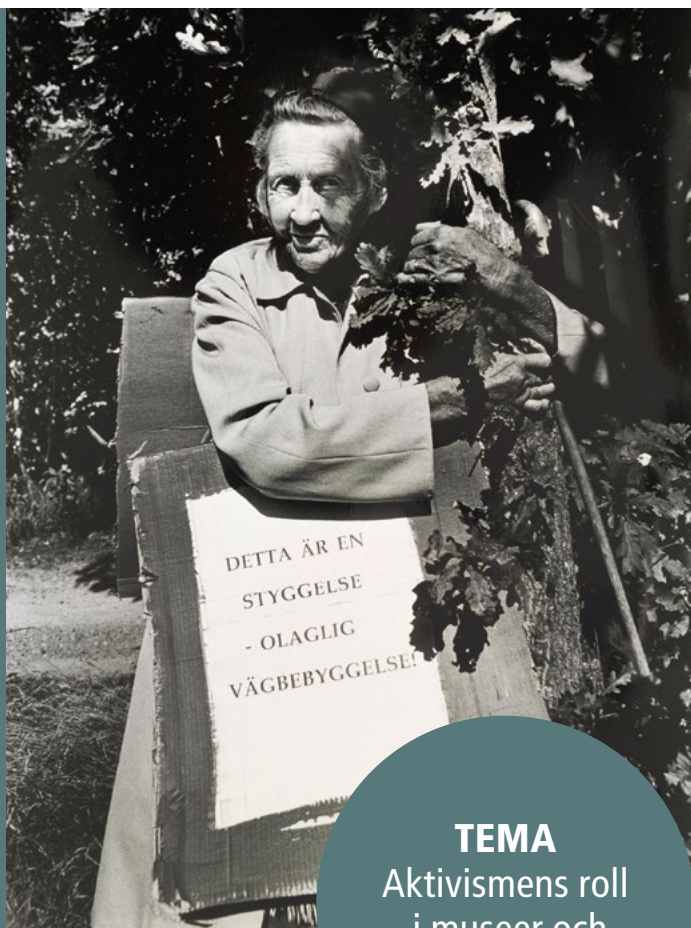
Aktivism inom museisektorn och akademisk forskning är ett ämne som väcker starka känslor. Vi utforskar aktivismens mångfacetterade natur, undersöker dess definition, konsekvenser och nödvändighet (?) för att driva samhällsförändring och forskning.

Plats: J222, Humanisten, Renströmsgatan 6, Göteborgs universitet

[Anmälningsskema](#)

Margit Ekelund (1905–2002), var bland de mest aktiva mot byggandet av den nya E6, motorvägen söder om Uddevalla och speciellt söder om Ljungkile. På fotot kramar hon bokstavligt träd. Foto från september 1991. Foto: Warås, Curt © Bohusläns museum.

TEMA
Aktivismens roll
i museer och
forskning

Program

- 13:00 Välkomna.** Karl Magnusson, ordförande i Kulturarvsakademins samverkansgrupp.
- 13:15 KEY-NOTE: Kulturkrigets minerade mark i gränslandet mellan forskning och samhälle. En personlig betraktelse av relationen mellan aktivism och forskning i 2020-talets Sverige.** Liv Nilsson Stutz, professor vid Institutionen för kulturvetenskaper, Linnéuniversitetet.
- 14:00 Att skriva historia tillsammans – museer som förändringskraft.** Anna Tascha Larsson, museichef, Stockholms kvinnohistoriska museum.
- 14:15 Arkivisk aktivism: från Gräv där du står till svart danshistoria.** Astrid von Rosen, professor, vid Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet.
- 14:30 Fikapaus**
- 15:15 Att överbrygga klyftan mellan akademi och aktivism: Solidarisk Kylskåps resa.** María José Zapata Campos, docent vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet.
- 15:30 Aktivism är inte ett "fult" ord – kultur & kunskapsförmedling i krisernas tid.** Matilda Eriksson, doktorand vid University of Oxford.
- 15:45 Publikens röst – insamling av frågor till paneldiskussionen**
- 16:00 Paneldiskussion**
- 16:45 Avslutning av moderator** Klas Grinell, utvecklingsledare vid Göteborgs museer och konsthall, docent i idéhistoria.

Presentationer

LIV NILSSON STUTZ är professor i arkeologi vid Linnéuniversitetet. Hennes forskning utforskar metodologiska och teoretiska aspekter av gravarkeologi och människans relation till döden. Hon forskar också om forskningsetik, främst i relation till hanteringen av mänskliga kvarlevor. Med utgångspunkt i hennes egen transdisciplinära forskning intresserar hon sig för arkeologins epistemologiska utmaningar och möjligheter, samt för den arkeologiska kunskapens politiska dimensioner och dess relation till samhällsdebatten.

Kulturkrigets minerade mark i gränslandet mellan forskning och samhälle. En personlig betraktelse av relationen mellan aktivism och forskning i 2020-talets Sverige.

Den svenska debatten kring forskningens roll i samhället har förändrats under de senaste åren. Tidigare utgjorde gränslandet mellan forskning och samhälle en fredad zon där vi forskare uppmanades att ta plats. "Den tredje uppgiften" svävade över vår verksamhet som ett krav, ofta på ett lite oklart vis – men vi var många som kände att det ingick i vårt uppdrag att göra vår forskning relevant också utanför universitetens och kulturinstitutionernas väggar. Forskningen skulle ta plats, göra skillnad, och artikuleras med det omgivande samhället och dess aktörer. Inom humaniora kämpade många för att ta klivet från att uppfattas som "underhållning" och "vitterhet till kaffet," mot att ta plats i samhällsdebatten på ett sätt som tydligt visade på värdet av vår kunskap och kompetens. Det var en uppförsbacke. Det talades om "samhällsnytt" och om "humanioras kris."

Sedan hände något. Under senare år har detta gränsland blivit till minerad mark. Att som forskare ta ställning i frågor på områden inom vilka man forskar och på så vis påverka samhällsdebatten har plötsligt blivit suspekt. Begreppet "aktivistisk forskning" introducerades, och gavs omedelbart en negativ innebörd. Forskning som mobiliserade människor att ta ställning i samhället uppfattades plötsligt som mindre vetenskaplig. Varför?

I denna föreläsning kommer jag utifrån mina erfarenheter av den akademiska världen i USA och Sverige diskutera denna utveckling utifrån begrepp som aktivistisk forskning, aktionsforskning och "elite capture," samt diskutera och problematisera gränsdragningar i forskarprocessen och de intellektuellas ansvar i samhället.

ANNA TASCHA LARSSON är museichef på Kvinnohistoriska, med erfarenhet av att arbeta med kulturarv och samhällsförändring. Med bakgrund inom både kultursektorn och humanitärt arbete har hon utforskat gränserna mellan aktivism och yrkesrollen, samt museers potential som förändringsaktörer.

Att skriva historia tillsammans – museer som förändringskraft

Kan ett museum vara en aktivistisk kraft utan att förlora sin trovärdighet? Museer har alltid varit ideologiska institutioner – det avgörande är hur de hanterar sitt uppdrag och sina val. I detta föredrag utforskar vi hur museer kan navigera mellan historieskrivning och samhällsförändring genom samarbete och inkludering.

Kvinnohistoriska arbetar aktivt för att synliggöra och bevara kvinnors historia där den saknas, snarare än att skapa ett parallellt rum.

Genom strategier som Arkivism – att fylla arkiven med det som framtida generationer behöver – och samtidssdokumentation, förändrar vi historieskrivningen och skapar ett rikare kulturarv.

Men var går gränsen? Hur undviker vi att inkludering blir exkluderande? Hur står vi stadigt när omvärlden förflyttar sig och demokrati, fakta och forskning ifrågasätts? Genom konkreta exempel visar vi hur Kvinnohistoriska navigerar sin roll i en föränderlig värld och hur museer kan vara både kunskapsförmedlare och förändringsaktörer.

Museer är aldrig neutrala – men de kan vara transparenta med sina val. Hur vi gör dessa val avgör vilket kulturarv vi lämnar efter oss.

ASTRID VON ROSEN är professor i konst- och bildvetenskap vid institutionen för kulturvetenskaper på Göteborgs universitet och föreståndare för Centrum för kritiska kulturarvsstudier. Hon forskar om scenkonstens kulturarv, med särskilt fokus på scenografi och grupper som utesluts ur historieskrivningen. (Ex. DIGARV-projektet Expansion och mångfald: <https://expansion.dh.gu.se/>)

Arkivisk aktivism: Från Gräv där du står till svart danshistoria

Arkivisk aktivism är ett etablerat begrepp inom kritisk arkiv- och kulturarvsforskning. Begreppet syftar på medvetet, socialt engagerat arbete inom arkivväsande, lokala gemenskaper och forskning.

Aktivism i relation till arkiv kan handla om att gräva där du står för att få fram bortträngda historier och ge dem utrymme. Ett aktuellt exempel är boken Passion och protest (Makadam 2024) där Centrum för kritiska kulturarvsstudier bidrar till svart danshistoria.

MARÍA JOSÉ ZAPATA CAMPOS är docent vid Handelshögskolan, där hon koordinerar forskningsprojektet "Circular Grassroots", forskningsprogrammet "Managing Big Cities" och forskningsgruppen "Grassroots for Sustainability". Hennes forskning fokuserar på att organisera hållbarhets- och miljöinitiativ i städer, med tonvikt på gräsrotsrörelser och inkluderande styrning.

Att överbygga klyftan mellan akademi och aktivism: Solidariskt Kylskåps resa

Ungefär en tredjedel av all mat som produceras globalt går förlorad eller slösas bort, vilket motsvarar cirka 1,3 miljarder ton årligen.

En grupp forskare vid Göteborgs universitet bestämde sig för att experimentera med våra egna anläggningar genom att öppna upp dem för samhället. Detta initiativ ledde till etableringen av ett matsvinnsräddnings nätverk vid Handelshögskolan, känt som Solidariskt Kylskåp, för tre år sedan.

Resan har varit utmanande. I denna presentation kommer jag att dela vår historia och diskutera hur vi, genom det pågående forskningsprojektet Circular Grassroots, har undersökt våra handlingar. Jag kommer att reflektera över frågor om positionalitet och etik som är inneboende i de dubbla rollerna som forskare och aktivist. Dessutom kommer jag att presentera preliminära slutsatser som tyder på att när care-infrastrukturer, såsom Solidariskt Kylskåp, integreras med befintliga utbildnings- och arbetsinfrastrukturer, stödjer de en bredare samhällsförändring.

MATILDA ERIKSSON är doktorand i historia vid University of Oxford och en del av det Arts & Humanities Research Council-finansierade paneuropeiska samarbetsforskningsprojektet 'Jewish Country Houses'. Hon har en Master i Museologi från Lunds universitet, samt en Master of Sciences i Art History: Collecting & Provenance in an International Context från University of Glasgow. Som en del av sina examina har Matilda haft internships vid Riksantikvarieämbetet (Visby), National Museum of the American Indian (Smithsonian Institution, Washington DC), samt The Smithsonian Cultural Rescue Initiative (Washington DC).

Aktivism är inte ett "fult" ord – kultur & kunskapsförmedling i krisernas tid

Svenska museer, både stora som små, engagerar tillsammans miljontals besökare och museisektorn rankas återkommande som en av de mest betrodda förmedlarna av kultur och vetenskap. Men i en tid präglad av flera kriser – miljömässiga, politiska och sociala – hur kan museer skapa och främja medvetenhet, engagemang och kunskap genom sina externa aktiviteter? Och vilken roll bör de spela som plattformar och partner i en tid då "aktivism" har blivit en omtvistad term? Denna presentation utforskar ansvaret och möjligheterna som museer har som kreativa rum för kritisk diskurs, samt hur institutioner kan navigera i utmaningarna med att ta itu med akuta samtida frågor och svåra teman. Dessutom överväger hon vilken roll internationella nätverk som Museums For Future International kan spela för att stödja svenska museer och deras personal i detta föränderliga landskap.

MODERATOR: KLAS GRINELL, utvecklingsledare vid Göteborgs museer och konsthall, docent i idéhistoria.

DELTAGARE I PANELDISKUSSIONEN

Liv Nilsson Stutz, professor i arkeologi vid Linnéuniversitetet

Claire Melin, rättschef på Länsstyrelsen, arbetar i vardagen med att stärka medarbetare i rollen som statsanställd

Astrid von Rosen, professor i konst- och bildvetenskap, GU och föreståndare för Centrum för kritiska kulturarvsstudier

María José Zapata Campos, docent, Företagsekonomiska institutionen, Göteborgs universitet

Matilda Eriksson, doktorand, University of Oxford

Anna Tascha Larsson, museichef på Kvinnohistoriska